

Česko úplně ztratilo soběstačnost v zemědělství. Obilí vyvážíme za nízké ceny. Ovoce dovážíme, půdu zanedbáváme. V roce 90 jsme byli soběstační.

- CZ24 News | 13. května 2020

ČESKO: POTRAVINOVÁ SOBĚSTAČNOST A SUVERÉNNÍ STÁT Až pohled na předražené ovoce, zeleninu a maso z dovozu v regálech supermarketů vyvolává v zákaznících otázku, proč si musí kupovat základní potraviny z dovozu a proč jim je nenabídnou čeští zemědělci. Na stejnou otázku hledá odpověď v rozhovoru pro ParlamentníListy.cz také prezident Agrární komory ČR Zdeněk Jandajsek. Přímě se ptá, co je pro naše obyvatele důležitější, jestli soběstačnost v potravinách, anebo závislost na dovozu často i méně kvalitních potravin ze zahraničí.

Podle vás jsou potraviny vyráběné v domácích podmínkách pod důkladnou inspekci kontrolních orgánů a veřejnosti tím nejlepším, co chtějí naši zákazníci. Co je ale největším problémem na cestě, jak toho dosáhnout?

Je toho hodně. Tak například produkce obilovin včetně kukuřice se pohybuje u nás v rozmezí 7,5 až 8,5 milionů tun za rok. Naše potřeba pro potravinářské zpracování a krmivářský průmysl je asi 4,2 milionů tun ročně. To znamená, že téměř polovina se jako surovina vyváží za nízké ceny a s ní odchází fosfor, kterého je v našich půdách relativně velký nedostatek a musíme ho řešit drahými dovozy. Fosfor je přitom nutné do půdy vracet hnojením statkovými hnojivy (chlévká mrva, kejda, drůbeží podestýlka, komposty apod.). Bez jejich produkce hospodářskými zvířaty nemáme šanci vedle fosforu naplnit i potřebu organické hmoty jen zaoráváním rostlinných zbytků. Organickou hmotu je nutné dodávat výše uvedenými exkrementy, které obsahují veškeré zbytky z přijatého krmiva.

My ale máme nedostatek hospodářských zvířat. Jak se to dá řešit?

Pokud bychom zvýšili stavy skotu o 20 procent, stavy prasat bychom zvýšili o 80 procent a stavy drůbeže o 40 procent ve vztahu k současným stavům, produkovali bychom ročně chlévské mrvy o asi 18 000 000 tun více. Za dvacet let, kdy stavy hospodářských zvířat jsou v průměru přibližně na současném stavu, jsme naši zemědělskou půdu ochudili o 360 000 000 tun chlévské mrvy. Kde je další organická hmota ze spálených slaměných a senných granulí, které jsou spalovány doma v České republice i vyvážené k spalování v zahraničí? Který odborník na zemědělství a životní prostředí nastavil dotace na spalování slámy a sena? Do dnešního dne Ministerstvo životního prostředí nedokázalo tyto nesmysly zastavit. Trvale mluví o suchu a navrhuje miliardy na jeho zmírnění, ale nenavrhne opatření, která by vedla k pozitivnímu stavu našeho životního prostředí, a to zvýšením stavů hospodářských zvířat, zrušením podpor na pálení slámy a nastavením podpor na uplatnění precizního zemědělství. Nikoho nenapadlo nastavit řádné hospodaření na loukách. Na loukách, kde se výměra zvýšila o 600 000 hektarů se téměř nic neprodukuje, protože se neobnovují. Rostou tam jen pampelišky a ty se mulčují, místo toho, aby se na loukách hospodařilo, a tak se zadržovala voda v půdě. Louky, ani jednou za 25 let neobnovené žádnou vodu nezadrží, zvláště při přívalových srážkách.

Největší nářky našich zákazníků jsou slyšet na předraženou zeleninu, ovoce a brambory. Diskutabilní je i jejich kvalita. Přesto se ve velkém nadále dovážejí. Proč?

Pokud nedojde k nastavení podmínek k investování do zavlažovacích systémů, výstavby skladů, třídících a balících linek včetně podpor na zakládání trvalých porostů (sadů, vinic) atd., tak se situace k lepšímu nezmění. Nejúrodnější půdy v povodí řek jsou zavlažovány minimálně a část je ve vlastnictví zahraničních podnikatelů (na Jižní Moravě). Tím nejsme schopni využít potenciál nejkvalitnějších půd a výše uvedené komodity dovážíme ze zemí, kde neznáme vlastnosti půd (zda nejsou kontaminované či nejsou v oblasti nebezpečných spadů, jaké jsou používané chemické ochranné prostředky, hnojiva) atd. Tyto komodity dovážíme hlavně ze Španělska, Itálie, Turecka, Holandska a dovozem z těchto zemí vytváříme navíc uhlíkovou stopu, poškozujeme životní prostředí, likvidujeme silnice a narušujeme si plynulost silniční dopravy.

Mohou pomoci našim zemědělcům při výrobě těchto dovážených komodit dotace?

Podpory a motivace k navýšení soběstačnosti je nutné směřovat do průměrných a nadprůměrných podniků, kde je předpoklad, že každá vložená koruna zvýší výkonnost hospodářství či podniků a současně bude udržovat velmi dobrý stav krajiny, voda se zadrží v půdě a bude částečně eliminovat sucho. Je nutné motivační podpory směřovat tam, kde stát za podpory dostane zpět daně, které zajišťují zdravotní a sociální dávky, daň ze zisku a dojde k zvyšování prodeje výrobků, z kterých stát inkasuje DPH v domácích podmínkách.

Praxe je ale jiná?

Nesmí docházet k tomu, aby podpory neřešily zvyšování soběstačnosti, poskytovaly se plošně a rozdávaly se peníze, které neřeší hospodaření na půdě a nezvyšují domácí produkci. Je nutné vidět, že domácí (lokální, regionální) produkce se bude viditelně podílet na nových pravidlech, která se připravují v EU formou zeleného údělu. V souvislosti se zvyšováním soběstačnosti nemůžeme dále akceptovat čtyřnásobné rozdíly v objemu národních podpor na jednotku produkce mezi Českou republikou a starými zeměmi EU. Neřešená disproporce vytlačuje naše kvalitní a nákladově konkurenceschopné výrobky živočišného původu z vlastního trhu, země se stává kolonií a uvolnění pracovníci námezdní silou pro u nás podnikající subjekty ze starých zemí. Výsledkem je tedy nedostatek našich domácích potravin na trhu, i když jsou vysoké kvality a přesto, že jejich produkce je za nižší nákladové ceny. Půda je extenzívně využívána a zajišťuje v průměru základních potravin jen cca 58procentní soběstačnost, ale je schopna naplnit naše potřeby v řadě komodit, a dokonce být i exportní zemí a tím současně záporné saldo ze zemědělské výroby postupně řešit.

Naši zemědělci jsou uznáváni za svou kvalitní práci i v jiných zemích EU. Přesto nedokážou zajistit domácí soběstačnost. Jak jsme konkrétně na tom v jednotlivých komoditách?

Současná soběstačnost v jednotlivých komoditách je následující:

- zelenina 25 procent
- ovoce 30 procent
- hovězí maso 100 procent, výrazně se u nás ale snižuje spotřeba hovězího masa; zatímco v roce 1990 jsme spotřebovali 23,5 kilogramu na obyvatele za rok, v roce 2019 už to bylo jen asi 7,8 kilogramů na obyvatele za rok
- vepřové maso 36 až 38 procent
- drůbeží maso 54 až 59 procent
- vejčička 54 až 60 procent
- mléko 90 procent včetně výrobků a spotřeb do cukrárenských a pekárenských výrobků

V roce 1990 jsme byli soběstační ve všech základních komoditách, přičemž docházelo ještě k vývozu u některých rostlinných a živočišných komodit.

Podnikání v zemědělství není jednoduché a odjakživa nese mnoho rizik. Jak z vašeho pohledu šéfa Agrární komory ČR ulehčit práci zemědělcům?

K stabilitě zemědělského sektoru a k řešení soběstačnosti je nutné řešit rizika, která vznikají při zemědělském podnikání, která nelze řešit běžným pojištěním. Jde o rizika jako je sucho, záplavy, zhroucení trhu u základních zemědělských komodit (zejména u mléka, vepřového masa, drůbežního masa), která by vedla k likvidaci odvětví. Tento stav vyžaduje řešení vytvořením fondu těžko pojistitelných rizik, kde by zemědělci vlastnili 50,1 procento a stát 49,9 procent a ve stejném procentu by také každoročně do tohoto fondu přispívali. Celkový roční příspěvek by tvořila částka kolem 1,5 až 2 miliard korun. Pro čerpání by byla nastavena přesná pravidla, například: škody na rostlinné výrobě by se řešily, až když překročí 10 procent produkce z průměrných výsledků za posledních sedm let. U základních komodit živočišné výroby by bylo čerpání při poklesu ceny uvedených komodit pod nákladovou cenu sníženou o odpisy (příkladem může být nákladová cena mléka 8,20 korun za litr minus odpisy na jeden litr mléka, to je šedesát halířů na litr, tj. 7,60 korun na litr). To znamená, pokud by cena mléka klesla při současných cenách vstupů například pod 7,60 korun za litr, mohla by se kompenzace z fondu těžko pojistitelných rizik uplatňovat, aby nedocházelo k likvidaci stád dojnic.

Materiál je publikován pod patronací prezidenta Agrární komory ČR Ing. Zdeňka Jandějska, CSc.